

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, 26 kwietnia 2019 r.

DPS-I.053.261.2019.AS

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. z 2018 poz. 870), po rozpoznaniu petycji z dnia 1 lutego 2019 r. dotyczącej:

1. Uchwalenia jasnych, uczciwych, równych zasad ustalania odrębnego i wspólnego gospodarstwa domowego oraz zasady przyznawania zasiłku stałego dla osoby niepełnosprawnej,
2. stworzenia programu wspierającego zaspokojenie samodzielnie potrzeb finansowych i bytowych przez podopiecznych; prowadzącego aktywizację społeczno-zawodową dla bezrobotnych

uprzejmie informuje.

Kwestię zasiłku stałego, warunków i zasad jego przyznawania (w tym definicji rodziny ustalonej dla potrzeb ustalenia prawa do świadczeń z pomocy społecznej) reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1508).

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dokładnie oznacza to udział pomocy społecznej w pokonywaniu przez osoby i rodziny trudności materialnych i życiowych, ale nie obowiązek zaspokajania wszystkich potrzeb.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Niemniej jednak rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających

z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną muszą być rozdzielane między wszystkich potrzebujących, a ze względu na ich ograniczenie, nie mogą zaspokajać wszystkich nawet uzasadnionych potrzeb osób i rodzin ubiegających się o świadczenia. Dlatego też pomoc społeczna wkracza w sytuację osób i rodzin dopiero wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych własnym działaniem. Art. 2 ww. ustawy stanowi wskazówkę dla organów państwa zajmujących się pomocą społeczną, jak i dla osób ubiegających się o taką pomoc, że w pierwszej kolejności powinny skorzystać z przyznanych im przez przepisy innych ustaw uprawnień, z własnych zasobów majątkowych oraz z własnych możliwości działania. Tak więc najpierw osoby powinny wykorzystać świadczenia z innych systemów takich jak system ubezpieczeń społecznych, świadczeń rodzinnych, a na końcu z systemu pomocy społecznej.

Zgodnie z przyjętą koncepcją w ustawie o pomocy społecznej, beneficjentem przyznanej pomocy może być, co do zasady, osoba samotna lub rodzina (osoba w rodzinie). Zgodnie z szeroką definicją wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej, rodzinę stanowią osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Jak wynika z powyższego, ustawa o pomocy społecznej nie wprowadza wymogu istnienia związku prawnego pomiędzy członkami tak rozumianej rodziny.

Nie ma również przeszkód ani uzasadnienia do traktowania osób dorosłych (np. dorosłych dzieci) zamieszkujących i gospodarujących wspólnie - z reguły - jako osoby samotnie gospodarujące, skoro ze stanu faktycznego wynika, że osoby te gospodarują wspólnie.

Natomiast jeśli chodzi o obowiązki w zakresie wzajemnego wsparcia dotyczącego członków rodziny, to kwestię możliwego ustalenia tzw. obowiązku alimentacyjnego reguluje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682).

Zadaniem ośrodka pomocy społecznej jest dokonywanie analizy i oceny zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, a także kwalifikowanie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej do uzyskania świadczeń. Takie rozpoznanie odbywa się w trakcie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jeżeli osoba nie zgadza się z oceną dokonaną przez pracownika socjalnego podczas rodzinnego wywiadu środowiskowego i nadal w odróżnieniu od organu pomocy społecznej uważa, że prowadzi odrębne gospodarstwo rodzinne, może w odwołaniu od decyzji wydanej w jej sprawie, w której została uznana za osobę w rodzinie a nie osobę samodzielnie gospodarującą podnieść,

iz nie prowadzi wspólnego gospodarstwa. Jest to kwestia prawidłowego ustalenia stanu faktycznego występującego w sprawie. W przypadku gdy strona decyzji uznała, że organ rozpoznający daną sprawę nieprawidłowo ustalił stan faktyczny i wydał (w ocenie strony) wadliwą decyzję – stronie przysługuje prawo do wniesienia odwołania.

Odnosząc się zaś do drugiej części petycji informuję, że podstawowym aktem w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 11 tej ustawy, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy - osoba niepełnosprawna może uzyskać status bezrobotnego, o ile jest zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej i spełnia pozostałe warunki określone w tym przepisie.

Osoby niepełnosprawne posiadające status bezrobotnego mogą korzystać z pełnego zakresu wsparcia oferowanego przez urzędy pracy na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Ponadto, z uwagi na szczególną sytuację tych osób na rynku pracy, przysługuje im pierwszeństwo w skierowaniu do programu specjalnego, który stanowi najwyższy stopień indywidualizacji podejścia do klienta, wyrażający się elastycznością oferowanego wsparcia. Zastosowanie w procesie aktywizacji specyficznych elementów wspierających zatrudnienie ma na celu niwelowanie barier utrudniających podjęcie i utrzymanie zatrudnienia po zakończeniu uczestnictwa w programie specjalnym.

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu (osoby niepełnosprawne z prawem do renty) może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z szeregu form pomocy obejmujących:

- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, a ponadto
- wsparcie w rozwoju zawodowym dzięki możliwości skorzystania ze szkoleń, w tym szkolenia realizowanego pod potrzeby pracodawcy na podstawie trójstronnej umowy

szkoleniowej lub szkolenia wybranego z oferty dostępnej na otwartym rynku szkoleniowym, w tym realizowane w ramach bonu szkoleniowego, a także finansowanie studiów podyplomowych,

- zdobycie doświadczenia zawodowego dzięki odbywaniu stażu u pracodawcy, w tym realizowanego w ramach bonu stażowego, bądź przygotowania zawodowego dorosłych, które kończy się egzaminem umożliwiającym uzyskanie tytułu zawodowego, tytułu czeladnika lub potwierdzającym zdobyte umiejętności zawodowe,
- wsparcie w podjęciu zatrudnienia subsydiowanego w ramach prac interwencyjnych,
- sfinansowanie niezbędnych badań lekarskich lub psychologicznych mających na celu stwierdzenie zdolności osoby do wykonywania pracy, uczestnictwa w szkoleniu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych, odbywania stażu lub określenie szczególnych predyspozycji psychofizycznych wymaganych do wykonywania zawodu,
- zwrotu kosztów przejazdów,
- wsparcie zatrudnienia podejmowanego poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie.

Z uwagi na poruszony w petycji wątek dotyczący spółdzielni socjalnych warto zasygnalizować, że osoby niepełnosprawne (bezrobotne i poszukujące pracy) mogą otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu, w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą:

- nie wyższej niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- wynoszącej od sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy.

Dodatkowo istnieje możliwość dofinansowania prowadzonej działalności gospodarczej w formie dofinansowania do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności, jeżeli:

- nie korzystała z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo pożyczka została w całości spłacona lub umorzona, albo

- nie otrzymała bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo prowadziła tę działalność co najmniej przez 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel.

Po ponad dwunastu latach obowiązywania ustawy o spółdzielniach socjalnych należy stwierdzić, że doświadczenia ostatniej dekady wskazują na duże zainteresowanie spółdzielniami socjalnymi, dającymi szansę na reintegrację zawodową i społeczną dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ich rosnąca liczba (ponad 1400 zarejestrowanych spółdzielni niebędących w likwidacji oraz ok. 900 aktywnych na koniec 2017 r.) pozwala z nadzieją patrzeć w przyszłość. Ustawa o spółdzielniach socjalnych stanowi element kompleksowego systemu działań mających na celu budowę i wzmacnianie sektora ekonomii społecznej i solidarnej, a także wpływających na integrację polityki rynku pracy z polityką społeczną.

Spółdzielnie socjalne wyróżnia forma prawna, która łączy w sobie klasyczne funkcje spółdzielni z realizacją celów reintegracji społecznej i zawodowej jej członków. Spółdzielnie socjalne mają więc dwoisty charakter: są zarówno podmiotami gospodarczymi jak i społecznymi, posiadają cechy przedsiębiorstwa i organizacji pozarządowej. Jako przedsiębiorstwo mają za zadanie prowadzić działalność gospodarczą pełniąc jednocześnie funkcję społeczną poprzez działalność na rzecz społecznej reintegracji członków spółdzielni (działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu) oraz reintegrację zawodową (odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy).

Spółdzielczość socjalna to także istotny instrument ekonomiczny i społeczny będący odpowiedzią na zmieniającą się sytuację na rynku pracy. Poprawiająca się w ostatnich latach sytuacja pracownika na rynku pozwala na rozwijanie działań skierowanych do grup w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Od 31 marca 2018 r. zmniejszony został wymóg dotyczący liczby założycieli spółdzielni socjalnej, jeżeli są nimi osoby fizyczne. Spółdzielnię socjalną mogą założyć trzy osoby, jednak są zobowiązane do uzupełnienia składu członkowskiego spółdzielni do pięciu osób w terminie 12 miesięcy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w kręgu osób fizycznych uprawnionych do tworzenia spółdzielni socjalnej znajdują się przede wszystkim:

1. posiadające pełną zdolność do czynności prawnych :
 - osoby bezrobotne, w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
 - osoby, o których mowa w art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, a więc absolwenci Centrów Integracji Społecznej (CIS) i Klubów Integracji Społecznej (KIS);
 - osoby niepełnosprawne, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
 - osoby do 30 roku życia oraz po ukończeniu 50 roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
2. inne osoby, niż wskazane powyżej, pod warunkiem, że ich liczba nie przekracza 50% ogólnej liczby założycieli.

Ponadto również od 31 marca 2018 r. powyższy katalog został rozszerzony o:

- poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej opiekunów osób niepełnosprawnych, o których mowa w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej;
- osoby usamodzielniane opuszczające pieczę zastępczą, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Określone wyżej katalogi stanowią nowe kategorie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskazane w nich osoby mogą również przystępować do spółdzielni socjalnej w charakterze członka lub osoby świadczącej pracę na rzecz spółdzielni socjalnej.

Kolejną formą wsparcia świadczoną dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest zatrudnienie socjalne, którego intencją jest próba przeciwdziałania skutkom wykluczenia społecznego i ograniczenia ich. Przepisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym kierowane są przede wszystkim do osób, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb. Zatrudnienie socjalne realizowane jest w formie zajęć organizowanych przez centra lub kluby integracji społecznej oraz w postaci zatrudnienia wspieranego. Jednocześnie należy podkreślić, że zatrudnienie socjalne nie może być utożsamiane z nawiązaniem stosunku pracy zgodnie z Kodeksem pracy, choć organizowane jest po to, by w przyszłości taki skutek nastąpił.

Przepisy ustawy stosuje m.in. do osób długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a także osób niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Centra integracji społecznej zajmujące się reintegracją zawodową i społeczną organizują zajęcia, które mają na celu: kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnymi osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu, nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych, naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą, uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Ponadto gminy i organizacje pozarządowe mogą prowadzić klub integracji społecznej. Działalność klubu ma przede wszystkim na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, poradnictwo prawne, działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych; staże, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Uczestnictwo w klubach integracji społecznej jest dobrowolne, zaś warunkiem uczestnictwa w klubie integracji społecznej jest realizacja kontraktu socjalnego, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Warto dodać, że jednym z zadań Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jest wspieranie aktywności jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych dotyczącej wykorzystywania instrumentów „aktywnych form pomocy” w pokonywaniu czynników powodujących wykluczenie społeczne. W związku z tym powstał Program pn. „Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo”, którego priorytetem jest podejmowanie działań ukierunkowanych na włączanie społeczne jednostek lub grup osób, w tym także rodzin, doświadczających ubóstwa i wykluczenia, a także organizowanie i proponowanie pomocy rodzinom w zakresie poprawy ich sytuacji. Program ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów gmin w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, a także charakter wspierający działalność uprawnionych podmiotów funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej. Stanowi on również instrument motywujący do wdrażania nowych metod pracy

z osobami wykluczonymi oraz programów aktywizacji społecznej i zawodowej tych osób, realizacji zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Założenia Programu umożliwią wzrost szans na zatrudnienie osób dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego powodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych oraz włączenie społeczności lokalnych zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane w działania na rzecz ich samych. Realizacja Programu jest finansowana ze środków budżetowych. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na wsparcie finansowe projektów realizowanych w ramach Programu – edycja 2019 dysponuje kwotą w wysokości 3 349 000,00 zł.

Podmioty ekonomii społecznej, w tym spółdzielnie socjalne, mają możliwość otrzymania wsparcia świadczonego przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeprowadza proces akredytacji OWES. OWES wspierają podmioty ekonomii społecznej, poprzez realizację trzech typów usług:

- animację i promocję ekonomii społecznej;
- wsparcie powstawania nowych podmiotów ekonomii społecznej;
- wsparcie istniejących przedsiębiorstw społecznych.

OWES dysponują także środkami z Europejskiego Funduszu Społecznego (w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych). Środki te przeznaczone są na realizację usług wsparcia oraz bezzwrotne dotacje na tworzenie miejsc pracy i wsparcie pomostowe.

Wobec powyższego z punktu widzenia aktualnego systemu wsparcia, w ocenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie ma potrzeby zmiany i przebudowy tego systemu w kierunku wskazanym w petycji. System wsparcia ma charakter kompleksowy, a przyznawanie w jego ramach pomocy zależy od indywidualnej sytuacji osobistej osób ubiegających się o wsparcie. Ewentualna modyfikacja systemu jest dokonywana na bieżąco, mając na uwadze zapewnienie jak najszerszej oraz najbardziej adekwatnej do potrzeb i możliwości pomocy.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

z up.
11.
Krzysztof Michalkiewicz
SEKRETARZ STANU